

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра права Європейського Союзу

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Міжнародне право прав людини»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Затверджено на засіданні
Вченої ради
протокол № від р.

Ректор

_____ **Анатолій Гетьман**

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право прав людини» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 36 с.

Розробник:
Трагнюк Олеся Янівна,
кандидат юридичних наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 2 вересня 2021 р.)

Завідувач кафедри – Яковюк Іван Васильович, доктор юридичних наук,
професор

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	8
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	11
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	12
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	14
6. Критерії оцінювання результатів навчання.....	15
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	16
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	16

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право прав людини» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право» Рівень освіти – другий (магістерський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Кількість модулів – 3		Рік підготовки: 2022	Рік підготовки: 2022
		семестр	семестр
Загальна кількість годин - 120		2	2
		Лекції	Лекції
		20 год.	6 год.
		Практичні/семінарські заняття	Практичні/семінарські заняття
		20 год.	4 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		80 год.	110 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 - 4, самостійної роботи студента - 6 - 8.		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти у сфері міжнародно-правового регулювання статусу особи, механізмів захисту прав людини на міжнародному рівні, імплементації міжнародно-правових зобов'язань держави у сфері забезпечення правового статусу особи у національне право.

Завдання: формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо міжнародного права прав людини як галузі

сучасного міжнародного права, її принципів, джерел, суб'єктів; усвідомлення наслідків гуманізації міжнародного права для розвитку сучасних міжнародних відносин, особливостей регламентації співробітництва держав у сфері захисту прав і свобод людини та розвитку різноманітних міжнародних механізмів (міжурядових, наднаціональних, неурядових) захисту прав і свобод людини; розуміння принципів функціонування основних інституційних складових міжнародних універсальних та регіональних систем захисту прав людини та еволюції їх повноважень; розвиток у студентів навичок самостійно аналізувати та оцінювати результати діяльності міжнародних органів та організацій в сфері захисту прав людини, зокрема через теоретичне узагальнення їх практичного досвіду; визначення прикладних проблем, що виникають у результаті захисту прав людини на міжнародному рівні, виявлення шляхів оптимізації функціонування міжнародних правозахисних механізмів; набуття навичок критичного аналізу ефективності різноманітних універсальних та регіональних механізмів захисту прав людини та впливу результатів їх діяльності на розвиток національного законодавства України; освоєння нормативного матеріалу, що є результатом правотворчої діяльності міжнародних організацій та органів, практики міжнародних судових органів, зокрема Європейського Суду з прав людини та навичок визначення впливу норм міжнародного права на розвиток національного законодавства у сфері захисту прав і свобод людини; набуття професійних практичних навичок щодо визначення, обрання та реалізації найбільш ефективних засобів захисту прав людини; засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні норм та принципів міжнародного права прав людини у міжнародних відносинах та їх імплементації у внутрішні правопорядки держав; оволодіння інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення норм міжнародного права прав людини; застосування рішень міжнародних судових та інших органів у діяльності національних правозастосовчих та правотворчих органів; ознайомлення студентів з методологією отримання інформації щодо

різноманітних аспектів діяльності міжнародних органів та організацій правозахисного спрямування, у тому числі за допомогою бібліографії та сучасних технічних засобів (електронних баз даних та Інтернету).

Пререквізити: Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці, Порівняльне правознавство, Міжнародне право, Право Європейського Союзу.

Кореквізити: Судова система Європейського Союзу, Право міжнародних договорів, Право міжнародних організацій, Право міжнародної відповідальності, Міжнародне гуманітарне право.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД -1.1. Демонструвати знання й розуміння базових теоретичних підходів до визначення сутності, змісту та класифікації прав людини у сучасному міжнародному праві та ціннісних і філософських засад сучасної доктрини прав людини.

РН НД – 1.2. Демонструвати здатність застосовувати ціннісні та філософські засади сучасної доктрини прав людини в практичній діяльності.

РН НД 1.3. Демонструвати вміння оцінювати правові явища, юридичні факти, правові норми та правовідносини, що виникають у процесі міжнародного співробітництва у сфері захисту прав людини.

РН НД – 1.4. Характеризувати історичні та політико-правові передумови становлення та розвитку міжнародного права прав людини та критично оцінювати його сучасний стан.

РН НД – 1.5. Аналізувати механізми захисту прав людини на універсальному та регіональному рівнях, визначаючи їх особливості та юридичну силу рішень, здійснювати порівняльно-правову характеристику та оцінку їх ролі у справі захисту прав людини на міжнародному рівні.

РН НД- 1.6. Демонструвати навички розуміння та надавати правову оцінку ефективності правозахисної діяльності органів та установ в рамках ООН, процедур та практиці застосування інституту індивідуальної скарги та інституту петицій, заяв в діяльності контрольних органів ООН та конвенційних органів у сфері захисту прав людини.

РН НД – 1.7. Здійснювати порівняльно-правову характеристику повноважень судових, квазісудових та позасудових органів у сфері міжнародного захисту прав людини на універсальному рівні.

РН НД 1.8. Розробляти алгоритми проведення контрольних заходів із боку органів та міжнародних організацій у сфері захисту прав людини

РН НД – 1.9. Демонструвати вміння самостійно готувати проекти звернень (петицій, скарг) до універсальних та регіональних міжнародних правозахисних органів та організацій, із врахуванням вимог, що ставляться до їх обґрунтованості та вмотивованості.

РН НД – 1.10. Характеризувати правову природу рішень міжнародних універсальних та регіональних органів і організацій у сфері захисту прав людини та ступінь ефективності їхнього впливу на розвиток національного права та міжнародного права прав людини.

РН НД – 1.11. Знаходити, самостійно вивчати та аналізувати вітчизняну та зарубіжну міжнародно-правову літературу в контексті дослідження актуальних проблем міжнародного права прав людини.

РН НД - 1.12. Надавати порівняльно-правову характеристику сучасних регіональних систем захисту прав людини та оцінювати їх ефективність.

РН НД - 1. 13. Формулювати власну правову оцінку щодо ефективності контрольного механізму Європейської Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод 1950 р.

РН НД – 1.14. Інтегрувати знання про зміст та сутність принципів контрольного механізму та принципів тлумачення Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в практичній діяльності.

РН НД – 2.1. Демонструвати знання особливостей правового захисту окремих груп/категорій осіб засобами міжнародного права.

РН НД – 2.2. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз міжнародних документів у сфері захисту прав людини, які стосуються окремих категорій осіб, що відносяться до уразливих груп.

РН НД – 2.3. Обґрунтовано формулювати свою позицію щодо меж та принципів обмеження прав людини за нормами міжнародного та національного права.

РН НД – 2.4. Критично оцінювати ступінь імплементації міжнародно-правових норм у сфері захисту окремих категорій осіб у національний правопорядок України.

РН НД – 2.5. Характеризувати сучасний стан розвитку міжнародно-правового співробітництва у сфері захисту окремих категорій осіб та визначати шляхи його удосконалення.

РН НД– 2.6. Демонструвати знання особливостей захисту прав людини під час збройних конфліктів.

РН НД – 2.7. Співвідносити особливості застосування міжнародного гуманітарного права і права прав людини в умовах збройного конфлікту і надзвичайного стану.

РН НД – 2.8. Демонструвати знання основних інструментів захисту прав людини в рамках ЄС а також розуміння особливостей Хартії фундаментальних прав ЄС та значення відповідної практики Суду ЄС.

РН НД – 2.9. Надавати характеристику та виявляти проблеми сучасних тенденцій розвитку міжнародного права прав людини, пов'язаних з розвитком науки і техніки.

РН НД – 2.10. Обґрунтовано надавати оцінку проблеми міжнародно-правового регулювання питань біоетики у сучасному міжнародному праві, оцінювати ефективність реалізації принципів біоетики у сфері міжнародного співробітництва з захисту прав людини.

РН НД – 2.11. Демонструвати розуміння особливостей реалізації

Керівних принципів Організації Об'єднаних Націй з питань бізнесу та прав людини, зокрема їх у правозастосовчу діяльність.

РН НД – 2.12. Надавати на професійному рівні консультації щодо використання різноманітних міжнародно-правових інструментів та механізмів захисту прав людини у правозастосовчій діяльності.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному середовищі.

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК1.1. Здатність вирішувати проблеми інноваційного характеру.

ЗК1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК1.6. Здатність до безпосередньої самоосвіти та самовдосконалення.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для

розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК1.1. Здатність аналізувати механізми оцінки ефективності юридичної практики за напрямками (галузлями) юридичної діяльності.

СК1.2. Здатність демонструвати знання й розуміння правових систем в умовах глобалізації.

СК1.5. Здатність вирішувати колізійні проблеми правового регулювання суспільних відносин.

СК1.6. Здатність демонструвати знання юридичної техніки та її прикладних аспектів (правотворчості, законодавчої техніки, техніки

створення корпоративних актів, юридичних документів, систематизації юридичних актів, юридичного письма та юридичної термінології тощо).

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН5. Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного

права і кримінальної юстиції.

ПРН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ПРН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

ПРН 1.5. Демонструвати знання та розуміння механізму подолання правових колізій в правозастосовній практиці.

ПРН1.15. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН1.25. Аналізувати сутність процесів правової інтеграції на глобальному та регіональному рівнях, їх вплив на міжнародні відносини з урахуванням кон'юнктурних змін у світовій політиці.

ПРН1.26. Демонструвати концептуальні знання на рівні новітніх досягнень в сфері міжнародного публічного і міжнародного приватного права як основи для креативного мислення та інноваційної діяльності.

ПРН1.32. Демонструвати навички самостійно здійснювати захист власних професійних прав залежно від набутого статусу та надавати правничу допомогу іншим фахівцям у галузі права.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Міжнародне право прав людини як особлива галузь міжнародного права

Предмет і завдання дисципліни. Історія становлення та розвитку концепції прав людини. Поняття, предмет, завдання дисципліни «Права людини у міжнародному праві». Права людини – феномен світової культури та цивілізації. Ознаки прав людини. Права людини і права громадянина. Принципи прав людини. Періодизації історичного розвитку концепції прав людини. Основні концепції прав людини (природно-правова концепція, позитивізм, особливості американської, радянської концепцій прав людини). Зародження і розвиток ідеї прав людини в античності (Стародавня Греція, Стародавній Рим). Перші акти щодо обмеження свавілля влади щодо індивіда в феодальному суспільстві. Розуміння прав людини в Середньовіччі, епоху Відродження, Новий Час. Англійські Велика хартія вольностей 1215, Білль і Декларація прав 1689 року. Вплив природного права на становлення ідеї про захист прав людини в 17-18 ст. Декларація незалежності 1776р. і Білль про права 1791р. США як відображення ряду природно-правових ідей про статус особистості. Розвиток ідей про права людини у Французькій Декларації прав людини і громадянина 1789 р. Закріплення положень, що стосуються гуманітарних аспектів захисту прав людини в міжнародних актах 19-20 століть. Доктрина гуманітарної інтервенції у сучасній теорії права.

Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права. Загальна характеристика міжнародного права прав людини. Міжнародні стандарти в галузі прав людини. Галузеві принципи міжнародного права захисту і заохочення прав людини. Співвідношення міжнародного гуманітарного права і міжнародного захисту прав людини. Сучасна концепція міжнародно-правового захисту прав людини та Загальна декларація прав людини 1948 року. Статут ООН та принципова повага прав людини. Міжнародний білль прав

людини. Права людини як частина міжнародного звичаєвого права. Права людини в ієрархії міжнародно-правових норм; права людини і *jus cogens*; *erga omnes* характер зобов'язань щодо захисту прав людини. Питання про застереження до договорів про права людини. Універсальні міжнародно-правові норми щодо захисту прав особи. Міжнародні норми щодо захисту прав людини регіонального характеру та їх особливості. Сучасна структура прав людини. Концепція поколінь. Види основних прав и свобод людини. Класифікація. Екологічні права людини та міжнародне право. Інформаційні права людини і міжнародне право. Категорії осіб, що користуються додатковим міжнародно-правовим захистом у сфері прав людини. Поняття міжнародно-правових стандартів прав людини.

Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика). Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.

Історія становлення універсальної системи захисту прав людини. Класифікація універсальних механізмів захисту прав людини: конвенційні органи (наприклад, Комітет з прав дитини), органи, утворені міжнародними організаціями (наприклад, Рада з прав людини, заснована Економічною та соціальною радою ООН), Верховний комісар ООН у справах біженців (посада заснована Генеральною Асамблеєю ООН), Міжнародне бюро праці (засноване Міжнародною організацією праці тощо). Органи загальної, петиційної та змішаної компетенції; судові, позасудові та квазісудові органи. Загальна характеристика окремих організацій із захисту прав людини, що створені і функціонують на універсальному рівні: Генеральна Асамблея ООН (загальна характеристика, процедура та організація роботи), Рада ООН з прав людини (загальна характеристика, членство, мандат, процедура та організація роботи); допоміжні органи і механізми, діалогові механізми (Універсальний періодичний огляд (УПО), порядок проведення УПО, статус рекомендацій); Рада Безпеки ООН; Міжнародний Суд ООН (розгляд позовів про дотримання міжнародних зобов'язань у галузі прав людини); Економічна і соціальна рада

ООН; Секретаріат ООН; Комітет з прав людини, Комітет з економічних, соціальних і культурних прав, Комітет з ліквідації расової дискримінації, Комітет з ліквідації дискримінації у відношенні до жінок; Комітет проти катувань; Комітет з прав дитини; Комітет із захисту прав всіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей; Комітет з прав інвалідів; Комітет з насильницьких зникнень, Підкомітет з попередження тортур. Спеціалізовані установи ООН: Міжнародна організація праці, Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) тощо.

Сучасні регіональні механізми захисту прав людини.

Сучасні регіональні системи захисту прав людини, особливості їх ефективності. Міжамериканська система захисту прав людини. Статут Організації американських держав та закріплені у ньому принципи в сфері прав людини, Американська декларація з прав і обов'язків людини 1969, Американська конвенція про права людини, Міжамериканська комісія з прав людини та Міжамериканський суд з прав людини. Африканська система захисту прав людини. Африканський союз (АС) (раніше Організація африканської єдності) та Африканська хартія з прав людини і народів 1981 г., її особливості. Африканська комісія з прав людини, Африканський суд з прав людини. Азійсько-Тихоокеанська декларація прав людини і народів 1988 г. Захист прав людини в ісламі. Ліга арабських держав (ЛАД). Загальна ісламська Декларація 1981 р. Організація «Ісламська конференція» та Каїрська декларація з прав людини в ісламі. Механізм захисту прав людини в СНД. Європейські регіональні механізми захисту прав людини. ОБСЄ та захист прав людини. Найважливіші документи та органи із захисту прав людини у Європі: Європейська соціальна хартія, Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, Рамкова конвенція про захист національних меншин Європейська хартія регіональних мов або мов меншин Європейська комісія проти расизму та нетерпимості, Комісар Ради Європи з прав людини. Рада Європи. ЄКПЛ, ЄСПЛ.

Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Історія прийняття Конвенції про захист, структура Конвенції та Протоколи до неї. Каталог прав людини, що захищаються Конвенцією. Імплементация Конвенції в національний правопорядок: загальна характеристика. Місце Конвенції у правовій системі України. Принципи субсидіарності та розсуду держави як базові засади контрольного механізму Конвенції. Автономне тлумачення положень Конвенції. Принцип ефективного тлумачення положень Конвенції Європейським судом з прав людини. Концепція «позитивних» зобов'язань держави. Зміст права на життя. Заборона катувань. Право на свободу та особисту недоторканність. Право на справедливий суд. Право на свободу вираження поглядів. Зміст права на свободу думки, совісті і релігії. Зміст права на свободу мирних зібрань та об'єднань. Еволюція антидискримінаційних стандартів Конвенції. Конвенція і захист права власності. Право на вільні вибори. Право на шлюб і створення сім'ї. Право на освіту. Свобода пересування.

Європейський Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини Юрисдикція Європейського суду з прав людини. Склад та організаційна структура Європейського Суду з прав людини. Компетенція: суддів, які засідають одноособово; комітетів із трьох суддів; палати із семи суддів; Великої палати. Умови прийнятності індивідуальної заяви: процесуальні, змістовні (по суті), юрисдикційні критерії. Види рішень Європейського суду з прав людини. Пілотні рішення ЄСПЛ. Загальна характеристика виконання рішень Європейського суду з прав людини. Нагляд за виконанням рішень Європейського суду з прав людини з боку Комітету Міністрів Ради Європи відповідно до ст. 46 Конвенції. Заходи індивідуального характеру, що вживаються на виконання рішення Європейського суду з прав людини. Заходи загального характеру, що вживаються на виконання рішення Європейського суду з прав людини. Повноваження Урядового уповноваженого у процесі

виконання рішень ЄСПЛ. Застосування судами України Конвенції та практики Європейського суду з прав людини як джерела права.

Модуль 2. Особливості захисту прав окремих категорій осіб засобами міжнародного права

Особливості захисту окремих категорій прав людини. Міжнародно-правовий захист прав дитини, захист прав молоді. Міжнародно-правовий механізм захисту прав жінок. Права національних, інших меншин і корінних народів та їх захист у міжнародному праві. Правовий статус біженців і вимушених переселенців. Та їх міжнародно-правовий захист. Міжнародно-правовий захист прав трудящих-мігрантів та членів їх сімей. Міжнародно-правовий захист прав людей з обмеженими можливостями. Міжнародні стандарти захисту прав людини в місцях примусового утримання. Механізм захисту прав підозрюваних, обвинувачених та засуджених. Міжнародно-правовий захист осіб, що страждають від невиліковних хвороб.

Обмеження прав людини у міжнародному праві. Поняття та види підстав правового обмеження прав і свобод людини. Цілі та принципи правового обмеження прав і свобод (умови законності, легітимності, пропорційності). Межі і законність обмежень прав і свобод людини. Боротьба з тероризмом та обмеження прав і свобод людини. Абсолютні права (заборона катувань). Питання обмеження прав людини в умовах збройних конфліктів. Національне законодавство України та обмеження окремих прав особи. Керівні принципи Організації Об'єднаних Націй з питань бізнесу та прав людини.

Захист прав людини в умовах збройного конфлікту. Особливості захисту та забезпечення прав жертв збройних конфліктів. Статус військовополонених. Захист цивільного населення під час збройних конфліктів. Приференційний захист особливо уразливих груп населення. Співвідношення застосування міжнародного гуманітарного права і права прав людини в умовах збройного

конфлікту і надзвичайного стану. Застосування норм міжнародного гуманітарного права і права прав людини в практиці регіональних міжнародних судів з прав людини.

Права людини у Європейському Союзі. Становлення та еволюція інституту правового статусу особи в праві ЄС. Хартія ЄС про основоположні права 2000 р. як інструмент забезпечення прав і свобод фізичних та юридичних осіб в праві ЄС. Особливості приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., юридичні наслідки. Інститут громадянства ЄС: правова природа, порядок набуття та втрати. Механізм забезпечення прав громадян ЄС. Основні права та свободи громадян ЄС. Правовий статус іноземних громадян в ЄС. Гарантії прав приватних осіб в праві ЄС: інституціональні, процесуальні та матеріальні.

Права людини і біоетика у міжнародному праві. Принципи біоетики в контексті захисту прав людини. Міжнародні стандарти, які стосуються трансплантації органів і тканин людського походження у лікувальних цілях. Соматичні права людини. Поняття і види. Їх гарантії у міжнародному праві. Міжнародне право та репродуктивні права людини: право на аборт, право зміну статі, сурогатне материнство, клонування. Міжнародні стандарти генодіагностики і генетичного тестування. Міжнародні стандарти права на життя. Евтаназія в контексті права на життя.

4.Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Міжнародне				

		право прав людини як особлива галузь міжнародного права				
		Тема 1. Предмет і завдання дисципліни. Історія становлення та розвитку концепції прав людини.	8			8
		Тема 2. Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права.	8	2	2	4
		Тема 3. Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика). Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.	12	2	2	8
		Тема 4. Сучасні регіональні механізми захисту прав людини.	12	2	2	8
		Тема 5. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.	8	2	2	4
		Тема 6. Європейський	12	2	2	8

		Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини				
		<i>Разом</i>	60	10	10	40
		Модуль 2. Особливості захисту прав окремих категорій осіб засобами міжнародного права				
		Тема 1. Особливості захисту окремих категорій прав людини.	12	2	2	8
		Тема 2. Обмеження прав людини у міжнародному праві.	12	2	2	8
		Тема 3. Захист прав людини в умовах збройного конфлікту.	12	2	2	8
		Тема 4. Права людини у Європейському Союзі.	12	2	2	8
		Тема 5. Права людини і біоетика у міжнародному праві	12	2	2	8
		<i>Разом</i>	60	10	10	40
		Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	20	20	80

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Міжнародне право прав людини як особлива галузь міжнародного права				
		Тема 1. Предмет і завдання дисципліни. Історія становлення та розвитку концепції прав людини.	10	-	-	10
		Тема 2. Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права.	10	-	-	10
		Тема 3. Поняття і ознаки міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини (загальна характеристика). Універсальні механізми захисту прав людини. Їх класифікація.	14	2	2	10
		Тема 4. Сучасні регіональні механізми захисту прав людини.	10	-	-	10

		Тема 5. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.	10	-	-	10
		Тема 6. Європейський Суд з прав людини як найбільш ефективний міжнародний регіональний механізм захисту прав і свобод людини	12	2	-	10
		<i>Разом</i>	66	4	2	60
		Модуль 2. Особливості захисту прав окремих категорій осіб засобами міжнародного права		-	-	10
		Тема 1. Особливості захисту окремих категорій прав людини.	14	2	2	10
		Тема 2. Обмеження прав людини у міжнародному праві.	10	-	-	10
		Тема 3. Захист прав людини в умовах збройного конфлікту.	10	-	-	10
		Тема 4. Права людини у Європейському Союзі.	10	-	-	10
		Тема 5. Права людини і біоетика у міжнародному	10	-	-	10

		праві				
		<i>Разом</i>	54	2	2	50
		Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	6	4	110

5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Міжнародне право прав людини» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Метою поточного контролю є перевірка рівня розуміння та засвоєння певного матеріалу, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на лекціях, практичних заняттях, (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань; участь у студентських конференціях, гуртках, конкурсах, олімпіадах; інші форми робіт);

- виконання тестових контрольних робіт (тестових модулів);

- виконання завдань для самостійного опрацювання (самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів, есе та їх презентація; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів; підготовка реферативних матеріалів з публікацій; інші форми роботи).

Також поточний контроль знань студентів охоплює такі засоби: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу тощо.

Під час практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 1, 2, 3, 4);

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль				Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)	
Модуль № 1		Модуль № 2		Самостійна робота студентів	
п/з	Тест/контрольна робота	п/з	Тест, контрольна робота		
max 38	max 10	max 22	max 10	max 20	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 4	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	3	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	1	Мінімальний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестування	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.

	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Індивідуальна підсумкова письмова робота	Max 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	15	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.
	5	Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.
	Min 0	Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.
	Диференційований залік	100
90		1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою.

зараховано		3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	75	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	70	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за	Визначення	Оцінка за	Оцінка за 100- бальною
-----------	------------	-----------	------------------------

шкалою ECTS		національною шкалою для заліку	шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

American Convention on Human Rights 22.11.1969. : the official text // Basic Documents Pertaining to Human Rights in the Inter-American System (Updated to February 2011). Secretariat of the Inter-American Court on Human Rights. – P. 29–56. URL: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-32.html>

Африканская Хартия Прав Человека и Народов. Неофициальный перевод с английского. Библиотека по Правам Человека. 1986. URL: ресурсу: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/instreet/Rz1afchar.html>.

Arab Charter on Human Rights, 2004. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/551368>

Всеобщая Декларация прав человека: принята Генеральной Ассамблеей ООН 10 декабря 1948 г. . Международные акты о правах человека. Сборник документов. – М.: Изд. Группа НОРМА-ИНФРА-М; 1998. С.39-43.

Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй. 2000. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_621.

Inter-American Convention Against Racism, Racial Discrimination and Related Forms of Intolerance : the official text. – 2013 (A-68). Официальный сайт ОАГ. URL: http://www.oas.org/en/sla/dil/docs/inter_american_treaties_A-68_racism.pdf (дата обращения: 10.10.2015).

Inter-American Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Persons with Disabilities, 7 June 1999, Organization of American States : the official text. – AG/RES. 160H (XXIX-O/99).

Inter-American Convention to Prevent and Punish Torture, 22 February 1987 : the official text. – OAS Treaty Series No 67, reprinted in 25 I.L.M., 1986.

Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах от 16 декабря 1966 г. : офиц. текст. – UNTS. – Vol. 993. – P. 3–107.

Международный пакт о гражданских и политических правах от 19 декабря 1966 г. : офиц. текст. – UNTS. – Vol. 999. – P. 225–240.

Устав Организации Объединенных Наций от 24 октября 1945 г. : офиц. текст. – 1 UNTS XVI. URL:

Правила процедуры Міжамериканського суду з прав людини, 2009 : офіц. текст. URL: http://www.corteidh.or.cr/reglamento_eng.cfm

Правила процедуры Межамериканской комиссии по правам человека, принятых в 2009 г., в редакции 2011 г. и с изменениями, вступившими в силу в 2013 г. : офиц. текст // Официальный сайт ОАГ/ URL: <http://www.oas.org/en/iachr/mandate/Basics/rulesiachr.asp>

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод : офіц. текст URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/2440800/2440800-001.htm>.

Європейська соціальна хартія (переглянута) (ETS N 163) 1996. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062.

Європейська соціальна хартія від 18 жовтня 1961 р. і Протокол 1988 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_300

Хартія про основоположні права Європейського Союзу 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

Основна література

1. Бенуа Алєн де. По ту сторону прав человека. В защиту свобод. М., 2015. 144 с.
2. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців: навч. посібник. К., 2002. 160 с.
3. Буткевич В. Г. Регіональні системи захисту прав людини та основних свобод. Міжнародне право. Основні галузі. К., 2004. С. 223-229.
4. Булеца С.Б., Менджул М.В. Четверте покоління прав людини: особливості правового регулювання, проблеми та перспективи розвитку в сфері охорони здоров'я. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 444 с.
5. Войціховський, А. В. Міжнародне право : підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
6. Гомьєн Д. Европейская конвенция о правах человека и Европейская Социальная Хартия (Практика и комментарии). Пер с англ. М.: «Права человека», 1998. 640 с.
7. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини . К.: Алерта, 2013. 368 с.

8. Мушак Н. Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в міжнародних європейських організаціях. Монографія. Видавництво Ліра-К, 2014. 192 с.
9. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
10. Новак Манфред. Організація Об'єднаних Націй. Довідник для гельсінкських комітетів. Посібник з моніторингу, захисту прав людини і менеджменту неурядових громадських організацій. Варшава: польський Гельсінський фонд з прав людини. 1997. С.23-29.
11. Общая теория прав человека . Карташкин В.А., Колесова Н.С., Ларин А.М. и др.; руководитель авт. коллектива и отв. ред. Лукашева Е.А.; Ин-т государства и права РАН. М.: НОРМА, 1996. 509 с.
12. Пастухова Л. В. Європейський механізм забезпечення прав людини . Сімф.: Таврія, 2009. – 224 с.
13. Рабінович М. Л. Міжнародні та регіональні стандарти захисту прав людини у контексті діяльності транснаціональних корпорацій. *Право і суспільство*, 2013. № 6.2. С. 383-387.
14. Рабінович П. Міжнародні стандарти прав людини: загальні ознаки, класифікація / П. Рабінович, О. Венецька. *Вісник Академії правових наук України*, 2012. № 4. С. 18-28.
15. Руднева, О.М. Міжнародні стандарти прав людини та їх роль у розвитку правової системи України: монографія Х. : [ХНУВС], 2010. 351 с.
16. Сальвіа Мікеле де. Європейська Конвенція з прав людини Санкт-Петербург «Юридичний центр Прес». 2004. 267 с
17. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 310 с.

18. Теорія і практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : компендіум / за заг. ред. О. В. Сердюка, І. В. Яковюка. – 2-ге вид., допов. Харків : Право, 2019. 404 с.
19. Фалалєєва Л. Г. Захист основоположних прав у інтеграційному правопорядку Європейського Союзу: монографія. Київ: ФОП Кандиба Т. П., 2020. 455 с.
20. Філософія прав людини/ За ред. Ш.Госепата та Г.Ломанна; пер. з нім. О. Юдіна та Л.Доронічевої. 2 вид. К.: Ніка-центр, 2012. 320 с.
21. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид 2-е, випр., доп. К.: Реферат, 2007. 848 с.
22. Bantekas I., Oette L. International Human Rights Law and Practice. 3rd Edition. Cambridge University Press, 2020. 1018 p.
23. International Human Rights 2nd Revised ed. Edition /by Alston Philip, Goodman Ryan. Oxford University Press, 2020.
24. The Effectiveness of the UN Human Rights System Reform and the Judicialisation of Human Rights/ by Surya P. Subedi, OBE, QC (Hon). Routledge, 2019. 288 p.
25. Texts and Materials on International Human Rights 4 th ed./ by Rhona K.M. Smith. Routledge, 2020. 646 p.
26. Robertson A. H. and Merrills J. G. Human Rights in the World, 4th edn. Manchester, 1996.
27. Symonides J. Human Rights: Concepts and Standards. – UNESCO Publications, 2000.
28. Philosophical Foundations of Human Rights / Ed. by R. Cruft, S. Matthew Liao, M. Renzo. Oxford, 2015. 702 p.

Додаткова література

1. Баймуратов М. А. Международные органы по защите прав человека // Баймуратов М. А. Международное публичное право: Учебник. К., 2004. С. 241-246.
2. Гнатовський, М. М. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для юристів громадських приймалень / М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий. - Одеса : Фенікс, 2015. 92 с.
3. Гудима Д. Права людини: антрополого-методологічні підходи до їх дослідження / Д. Гудима // Вісник Академії правових наук України. Х., 2009. № 1. С. 40-47.
4. Гусейнов Л. Г. Методы осуществления международного контроля в области защиты прав человека // Theory and practice of Contemporary International Law. Essays in Honour of Professor Levan Alexidze on the 80 th Birthday Anniversary. Tbilisi, 2007
5. Гусейнов Л. Г. Стаття 63(1) Межамериканської конвенції о правах человека. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. К., 2000. С. 169-172.
6. Данильян О. Г. Теоретико-методологічні проблеми захисту прав людини в сучасному суспільстві. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Х., 2013. № 3. С. 84-91.
7. Калмикова О. С. Хартія Європейського Союзу про основоположні права людини. Пошук концептуальних засад розвитку сучасної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 3 листопада 2012 р.). К.: Центр наукових публікацій. 2012. С. 76-77.
8. Мережко О. Культурний релятивізм і природа фундаментальних прав людини . Український часопис прав людини. – 1996. – №1. – С. 55–59.

9. Мицик В. В. Права національних меншин у міжнародному праві. К., 2004. 287 с.
10. Островська Б. В. Міжнародно-правове регулювання права людини на життя в контексті біоетики: монографія. Київ: Логос, 2019. 604.
11. Почанська О. С. Особливості використання міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення прав осіб, засуджених до позбавлення волі в Україні. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2020. № 4 (91). С. 158-169.
12. Ткачук О. В. На шляху дотримання міжнародних стандартів забезпечення та захисту прав і свобод людей з інвалідністю // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», 2010. № 2. С. 101-105.
13. Фалалєєва Л. Г. Повага до прав людини як складова виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2018. Випуск 45. С. 233-246.
14. Фалалєєва Л. Г. Фундаментальні права та концепція наднаціональності: новітні підходи у практиці Європейського Союзу. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2018. № 2. С. 58-68.
15. Фалалєєва Л. Г. Сучасна модель захисту основоположних прав у Європейському Союзі. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2018. № 5. С. 61-73.
16. Пазюк А.В. Міжнародно-правовий захист права людини на приватність персоніфікованої інформації. – Рукопис. дисерт. на здобуття наукового ступеня к. ю. н. за спец. 12.00.00 – міжнародне право. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 548 с.
17. Панцир С. Європейська соціальна хартія (переглянута): нові підходи до забезпечення соціальних прав громадян і перспективи для України. Українсько-американське бюро захисту прав людини: український журнал про права людини. К., 2005. № 3-4. С. 5-26.

18. Права человека: Учебник для вузов / Под ред. Е.А.Лукашевой. М., 2004. 573 с.
19. Рабінович П. Європейська конвенція з прав людини: філософсько-антропологічні та гносеологічні засади її застосування Страсбурзьким судом . Право України. 2010. № 10. С. 135-146.
20. Роговик О.Д. Історія розвитку африканської системи захисту прав людини 1979-2002 рр. Право і суспільство. №3. Ч. 3. Львів, 2015. С. 44-50.
21. Руднева О. Коментування та імплементація: Конвенції з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок. Юридичний вісник України, 2003. № 6. – С. 4.
22. Сидоренко Н.С. Механізм контролю за виконанням положень Європейської соціальної хартії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Міжнародні відносини. К.,2002. Випуск 21-24. С. 80-86.
23. Сіваш О. М. Африканська Хартія прав людини і прав народів та її контрольний механізм. Національний Університет «Юридична Академія України Імені Ярослава Мудрого». URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/7986/1/Sivash_245-248.pdf.
24. Товт М. Міжнародно-правовий захист національних меншин (тенденції сучасного розвитку). Ужгород, 2002. 160 с.
25. Сироїд Т.Л. правове регулювання права на здоров'я в межах Ради Європи. Юридичний науковий електронний журнал. № 7. 2020 С. 413-417. URL.: http://www.lsej.org.ua/7_2020/106.pdf
26. Рабінович С.П., Цебенко С.Б. Права людини у християнстві / С.П. Рабінович, С.Б. Цебенко // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2017. Т.2 : Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 1128 с. (С. 607-612).

27. Цебенко С.Б. Всесвітні міжнародні стандарти з прав людини, прийняті Організацією Об'єднаних Націй. Юридичний науковий електронний журнал. № 7. 2020 С. 424-427. URL.: http://www.lsej.org.ua/7_2020/109.pdf
28. Щорічний звіт про результати діяльності Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2020 році. Міністерство юстиції України. URL.: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/04/02/20210402145846-32.pdf>
29. Alston P., Crawford J. The Future of the UN Human Rights Treaty Monitoring. – Cambridge: University Press, 2000.
30. Asbjorn E., Krause C., Rosas A. Economic, Social and cultural rights. Textbook. – Dordrecht, 1998.
31. Brownlie I. The Protection of Individuals and Groups // Principles of Public International Law. – 6th ed. – Oxford: University Press, 2003. – P. 497-578.
32. Brownlie I. The Rights of Peoples in Modern International Law // The Rights of Peoples. / Ed. by J. Crawford. – Oxford: Clarendon Press, 1988.
33. Cassese A. Human Rights in a Changing World. – London, 1990.
34. Cassese A. Protection of Human Rights // International Law. – Oxford: University Press, 2001. – P. 349-376.
35. Macdonald. R The European System for the Protection of Human Rights. – Dordrecht, Martinus Nijhoff Publ, 1993.
36. Malcolm N. Shaw. The American Convention on Human Rights. International Law. Sixth printing. – Cambridge, 2007. – P. 354-362.
37. Matthew C. R. Craven. The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development. Oxford: Clarendon Press Published, 1998.
38. Mashood A. Baderin. International Human Rights and Islamic Law. – Oxford, 2003.
39. Pasqualucci Jo M. The practice and procedure of the Inter-American Court of Human Right. Cambridge University Press, 2003.

40. Rehman J. The Inter-American System for the Protection of Human Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach. Harlow, 2003. P. 203-234.

41. Rehman J. African Charter on Human and Peoples' Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach. Harlow, 2003. P. 235-265.

Интернет-ресурси:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/c/stru3/spi> - офіційний сайт Верховної Ради України. Міжнародні документи

<http://www.un.org/> - офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй

<http://hub.coe.int/ru/> - офіційний сайт Ради Європи

<https://www.echr.coe.int/> - офіційний сайт Європейського Суду з прав людини

[https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}) - пошукова система Європейського Суду з прав людини

<http://www.osce.org/> - офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі

<http://europa.eu/> - офіційний сайт Європейського Союзу -

<http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm> -

Канцелярія Спеціального радника з гендерних питань і покращенню положення жінок (ОСАГІ)

<http://rada.gov.ua/> - офіційний веб-портал Верховної Ради України

<http://www.kmu.gov.ua> - офіційний веб-портал Кабінету Міністрів

України

<https://minjust.gov.ua/> - офіційний веб-портал Міністерства юстиції

України

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151